

Од Дурмитора до Игмана 1942 године

У јануару мјесецу 1942 године у Жабљаку под Дурмитором, једном од првих жаришта народног устанка у Срезу дурмиторском, између осталих партизанских јединица формиран је и батаљон „Војвода Момчило“, по познатом народном јунаку из прошлости. У његовом саставу налазиле су се три чете из Дробњака, Ускока и Шаранаца. Борци су махом били добровољци који су од првог дана народног устанка били сврстани у редовима бораца за слободу.

„Језеро-шаранска“ чета овог батаљона извршила је покрет из Жабљака под Дурмитором 14 јануара 1942 године преко стрмих гребена планине Штуоца, огранка Дурмитора, и преко врлетне Сушице у правцу Пиве. Кроз дубоке сњежне наносе и кроз сњежну олују која је завијавала сваки знак пртине, пробијала се ова чета преко Пиве и за два дана напорног марша стигли смо на преноћиште у селу Рудинице. У том селу састали смо се са осталим четама свог батаљона. Били смо у неизвјесности, јер нијесмо знали какав задатак стоји пред нама, али и поред тога, у свима нама будила се жеља да пођемо тамо гдје ћемо се убрзо срести са непријатељима својих народа — окупатором и домаћим издајницима, јер је наш срез тих дана био потпуно слободан. По наређењу штаба батаљона продужили смо сјутрадан марш у правцу Шћепан Поља, спуштајући се низ Соко Планину, врлетну и пошумљену, ка саставцима Пиве и Таре. Негдје у први сумрак стигли смо на ријеку Тару и по наређењу прешли преко моста на другу страну и преноћили у једном малом муслиманском селу одмах поред Таре.

У току ноћи команда чете примила је наређење од штаба Дурмиторског одреда. Чета је добила специјални задатак да из састава свог батаљона самостално крене за Трново у источној Босни, у састав јединица Калиновичког партизанског одреда. На темељу овог задатка наша чета на том терену требала је да помогне тамошњим партизанским јединицама у распламсавању и разгоријевању народног устанка у источној Босни, да кроз заједнички рад и борбу са народом из тога краја продуби и учврсти братство и јединство наших народа у борби против непријатеља. С обзиром да су становништво овога краја сачињавали Срби и муслимани, међу којима је кроз дуги низ година постојала нацио-

нална нетрпељивост и подозрење, које су распиривали владајући режими, непријатељски покрет баш из тога разлога и могао је имати привремено упориште у том крају и обилато користити неслогу између једних и других. Баш зато је требало на том терену освојити и учврстити још једно ново жариште народног устанка које је за све непријатеље наших народа било врло осјетљиво и важно у политичком и војно-стратегиском погледу. Трџало је објаснити и на дјелу показати широким масама тога краја политичке и друге циљеве НОБ-а, манифестовати чврстину и снагу нашег покрета, како пред масама које још нијесу биле захваћене пламеном народног устанка, тако и пред свима оним елементима, који су се још увијек колебали и који су се још увијек налазили на страни непријатеља и непријатељски се односили према Народноослободилачком покрету.

Рано изјутра 17 јануара кренули смо у правцу Фоче усиљеним маршем, јер је требало што прије стићи и повезати се са партизанским јединицама Калиновичког одреда у Трнову и извршити војнички и политички задатак који нас је чекао. После краћег путовања у правцу Фоче први пут смо се сусрели са дезоријентисаним и брадатим четничким групама, углавном сељацима из оближњих села, који су насјели непријатељској пропаганди и у лутању, пљачки и терору над мирним и недужним становништвом проводили вријеме. Пошто смо стигли на Брод крај Фоче приликом прелаза преко ријеке Дрине освједочили смо се о учињеним звјерствима четничких кољача, јер смо у валовима набујале Дрине видјели на десетине лешева жена, дјеце и старца чија су се тијела њихала у води. Овај примјер четничког звјерства побудио је у свима нама још већу мржњу и презир према свима онима који су водили братоубилачки рат, а са друге стране у нама се још више разбуктала љубав према племенитим идејама и паролама наше Партије у ослободилачком рату. Кроз овај примјер још више смо схватили улогу и значај доласка своје чете на тај терен као и то какав нам је частан и одговоран задатак поставила наша Партија за извршење.

Продужили смо пут даље усиљеним маршем и у први сумрак стигли смо у мало муслиманско село Товић. Кад смо прилазили селу, видјели смо како становништво босо и голо по снијегу бјежи из својих кућа у шуму. Чула се писка ситне дјеце, плач жена и старца, а нама самима није било одмах јасно због чега је то. Одмах смо сазнали од присутних у селу да су уплашени нашим доласком, јер су мислили да смо четници. Наши борци поратили су одбјеглу масу својим кућама, сакупили смо већину од њих и објаснили им ко су партизани, зашто се они боре и позвали их да и они у границама својих могућности узму учешћа са пушком у руци у борби против заједничког непријатеља. Одатле смо продужили пут за Трново које је још било далеко преко 15 сати хода усиљеним војничким маршем. На том даљем путу за

Трново сусрели смо се са једним четничким караваном и том приликом разоружали 40 четника који преплашени и деморалисани нашим изненадним присуством нијесу ни покушали да пруже отпор. Том приликом заплијенили смо 32 товара хране коју су четници били опљачкали од муслиманског становништва и спроводили у штаб своје команде. Тога дана смо први пут од свог преласка у источну Босну срели једну мању партизанску групу из овога краја, која нас је одушевљено поздравила и изражавала своју велику љубав према партизанским борцима из Црне Горе.

Тога истог дана, касно у ноћ, стигли смо у Трново и послеје прилично дугог и напорног марша одморили се. Исте ноћи команда наше чете примила је наређење од штаба Калиновичког партизанског одреда да моментално извршимо блокирање кућа у граду у циљу опкољавања и разоружавања четничког штаба који се налазио у тим кућама. За непуна два сата ликвидирано је четничко упориште и без борбе заробљен и разоружан четнички штаб од 32 лица. Ова успјела акција наше чете снажно је дјеловала на становништво Трнова и околних села. Масае су са одушевљењем поздравиле разоружавање и ликвидацију четничког штаба у граду. Први дани нашег боравка и политичког рада у Трнову и околним селима уродили су великим успјехом. Са подједнаким повјерењем и пажњом односили су се према нама и нашим борцима православци и муслимани. Вјеровали су нашим ријечима, јер само наше присуство на том терену, наш правилан однос према једнима и другима недвосмислено их је увјеравао у оправдане циљеве наше борбе и учвршћивао код њих ријешеност да ступе на пут активне борбе против окупатора и домаћих издајника. Наша чета развила је интензиван политичко-васпитни рад у том крају. Нијесмо мировали већ смо према својим снагама упорно и свакодневно, кроз политичке конференције и разговоре са масама, објашњавали све важније моменте и трудили се да својим поступцима придобијемо љубав и повјерење народа овог краја, који је у већини показивао спремност да активно учествује у народно-ослободилачкој борби.

Сваки свој поступак, сваки поступак појединог борца критички смо анализирали, беспштедно сузбијали сваку негативну појаву у својим редовима и захтијевали од сваког појединачно да часно, како то доликује партизанском борцу за слободу, врши и испуњава своју партизанску обавезу и дужност. Поред политичког рада са масама наша чета добила је и војнички задатак. Штаб Калиновичког партизанског одреда израдио је план за напад и ликвидацију посљедњег усташког упоришта на том терену у селу Дујмовићима под Трескавицом. У заједници са партизанским четама из тога краја наша чета добила је најодговорнији задатак у тој акцији. Борци наше чете по први пут нападали су на једно јаче утврђено упориште без довољно искуства и умјешности, али и поред тога у чети је владало одушевљење и сви смо чврсто вје-

ровали да ће и тај задатак наша чета часно извршити. Под дубоким сњежним наносима, у рано мразовито јануарско јутро, изашли смо на полазне положаје у близини села Дујмовића. Кроз први одбљесак зоре угледали смо село у коме су се налазили усташки кољачи. На први знак за јуриш, за упад у село, на позив мој као командира чете, сви су борци полетјели према селу утркујући се ко ће прије и брже стићи у село да се обрачуна са непријатељем. Јуриш је био силовит, брз и изненадан за непријатеља. Збунили су га наша одлучност и упад у само село, али и поред тога пружао је жесток отпор из тврдих камених кућа, засипајући кишом куршума наше борце. И поред вишечасовне борбе у самом селу, и поред знатних губитака које смо му нанијели, непријатељ се прчевито бранио и није се предавао. Нијесмо успјели да га истјерамо из кућа и приморамо на предају, па смо зато одлучили да отступимо, јер смо у тој борби имали и ми знатних губитака. Том приликом пале су прве жртве наше чете. Погинуло је шест најбољих бораца наше чете и два друга су рањена. Јунаштво и упорност бораца на Дујмовићима још више су подигли углед нашој чети у том крају и створили још шире могућности за плоднији рад. Остало је мало оних који су због својих личних и прљавих интереса остали уз окупатора, али су за своју прљаву работу — издају — добили праведну казну. На том терену наша чета задржала се више од мјесец дана и пошто је потпуно извршила задатак, повукла се у састав свога батаљона који је оперисао у околини Калиновика.

Радован Војиновић